

កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ និងគណៈកម្មាធិការសិទ្ធិមនុស្ស

កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ («ក.អ.ស.ព.ន»)

ក.អ.ស.ព.ន ពន្យល់ពីស្ថានភាពសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ ព្រមទាំងសេរីភាពនានា រួមទាំងសិទ្ធិសេរីភាពមានចែងក្នុងសេចក្តីប្រកាសជាសកលស្តីពីសិទ្ធិមនុស្សផងដែរ ដូចជា សិទ្ធិរស់រានមានជីវិត សេរីភាពខាងការបញ្ចេញមតិ សិទ្ធិទទួលបានភាពស្មើគ្នារវាងបុរស និងស្ត្រី សិទ្ធិជនជាតិភាគតិច និងសិទ្ធិផ្សេងៗជាច្រើនទៀត។ ក.អ.ស.ព.ន ត្រូវបានអនុម័តនៅក្នុងខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៦៦ និងបានចូលជាធរមាននៅក្នុងខែមីនា ឆ្នាំ១៩៧៦។ គិតត្រឹមខែធ្នូ ឆ្នាំ២០២២ រដ្ឋចំនួន១៧៣ បានផ្តល់សច្ចាប័នលើ ក.អ.ស.ព.ន និងជាប់កាតព្វកិច្ចក្នុងការការពារ និងគោរពសិទ្ធិនានាដែលមានចែងក្នុងកតិកាសញ្ញានេះ។

ក.អ.ស.ព.ន មានពិធីសារបន្ថែមចំនួនពីរ គឺ៖

- ពិធីសារបន្ថែមទីមួយ បង្កើតយន្តការសម្រាប់ដាក់ពាក្យបណ្តឹងជាលក្ខណៈបុគ្គលសម្រាប់ ក.អ.ស.ព.ន។ រដ្ឋភាគីនៃពិធីសារបន្ថែមនេះទទួលស្គាល់នូវសមត្ថកិច្ចរបស់គណៈកម្មាធិការក្នុងការទទួល និងពិចារណាលើបណ្តឹងទទួលពីបុគ្គលនានានៅក្រោមយុត្តាធិការរបស់ខ្លួន ដែលអះអាងថាសិទ្ធិរបស់ខ្លួននៅក្រោម ក.អ.ស.ព.ន រងការរំលោភបំពាន។
- ពិធីសារបន្ថែមទីពីរ មានគោលបំណងលុបបំបាត់ទោសប្រហារជីវិត។ រដ្ឋភាគីនៃពិធីសារបន្ថែមនេះប្តេជ្ញាចិត្ត «ចាត់វិធានការចាំបាច់ទាំងអស់ក្នុងការលុបបំបាត់ទោសប្រហារជីវិតក្នុងដែនយុត្តាធិការរបស់ខ្លួន»។

គណៈកម្មាធិការសិទ្ធិមនុស្ស

គណៈកម្មាធិការសិទ្ធិមនុស្ស («គណៈកម្មាធិការ») មានសមាសភាពអ្នកជំនាញឯករាជ្យចំនួន ១៨ រូប។ អ្នកជំនាញឯករាជ្យទាំងនេះ ត្រូវបានជ្រើសរើសតាមរយៈការបោះឆ្នោតដោយរដ្ឋភាគីសម្រាប់បំពេញអាណត្តិការងាររយៈពេល ៤ ឆ្នាំ និងអាចត្រូវបានបោះឆ្នោតជ្រើសរើសសារជាថ្មីម្តងទៀត។ គណៈកម្មាធិការជួបប្រជុំ ៣ ដង ក្នុងមួយឆ្នាំនៅទីក្រុងហ្សឺណែវ ប្រទេសស្វីស ហើយត្រូវបំពេញមុខងារសំខាន់ចំនួនបួន ក្នុងនោះរួមទាំងការឃ្លាំមើលទៅលើការអនុវត្ត ក.អ.ស.ព.ន ដោយរដ្ឋភាគីនានាផងដែរ។

បណ្តឹងបុគ្គល

ប្រសិនបើរដ្ឋបានផ្តល់សច្ចាប័នលើពិធីសារបន្ថែមទីមួយ គណៈកម្មាធិការអាចទទួលបណ្តឹងពីបុគ្គលណាមួយនៅក្នុងយុត្តាធិការនៃរដ្ឋទាំងនោះ ដែលអះអាងថាសិទ្ធិរបស់ខ្លួនបានរងការរំលោភបំពាន។

សេចក្តីពន្យល់ទូទៅ

ម្តងម្កាល គណៈកម្មាធិការចេញសេចក្តីពន្យល់ទូទៅដែលបញ្ជាក់ពីវិសាលភាព និងអត្ថន័យនៃសិទ្ធិក្នុង ក.អ.ស.ព.ន ហើយពេលខ្លះលើកឡើងពីការរំលោភបំពានធ្ងន់ធ្ងរលើសិទ្ធិទាំងនេះ និងផ្តល់ការណែនាំដល់រដ្ឋភាគីដើម្បីជួយដល់រដ្ឋទាំងនោះក្នុងការបំពេញកាតព្វកិច្ចរបស់ខ្លួន។

បណ្តឹងអន្តររដ្ឋ

រដ្ឋភាគីនៃ ក.អ.ស.ព.ន អាចដាក់បណ្តឹងទៅកាន់គណៈកម្មាធិការ ដោយធ្វើការចោទប្រកាន់រដ្ឋភាគីផ្សេងទៀតពីការមិនបំពេញកាតព្វកិច្ចរបស់ខ្លួនក្រោម ក.អ.ស.ព.ន។ ករណីនេះអាចធ្វើទៅបានប្រសិនបើរដ្ឋទាំងពីរពិតជាទទួលស្គាល់នូវសមត្ថកិច្ចរបស់គណៈកម្មាធិការនេះ។ រហូតមកដល់សព្វថ្ងៃនេះ នីតិវិធីនោះនៅពុំទាន់បានប្រើប្រាស់នៅឡើយ។

នីតិវិធីពិនិត្យរដ្ឋ ឬនីតិវិធីរាយការណ៍របស់រដ្ឋ

រដ្ឋភាគីទាំងអស់នៃ ក.អ.ស.ព.ន ត្រូវទទួលបានការពិនិត្យជាទៀងទាត់ពីសំណាក់គណៈកម្មាធិការ និងមានកាតព្វកិច្ចរាយការណ៍អំពីការអនុវត្ត ក.អ.ស.ព.ន នៅក្នុងប្រទេស។ ការពិនិត្យបឋមលើរដ្ឋភាគីត្រូវធ្វើឡើងបន្ទាប់ពីកតិកាសញ្ញានេះបានចូលជាធរមានរយៈពេលមួយឆ្នាំ ហើយបន្ទាប់មកនឹងត្រូវទទួលបានការពិនិត្យជាទៀងទាត់តាមកាលកំណត់ជាក់លាក់។ ក្នុងឆ្នាំ២០១៩ គណៈកម្មាធិការបានប្រកាសអំពីការកំណត់កាលបរិច្ឆេទសម្រាប់ការពិនិត្យសម្រាប់ជំនួយៗចាប់ផ្តើមក្នុងឆ្នាំ២០២០ មានន័យថា រដ្ឋភាគីនីមួយៗនឹងត្រូវទទួលបានការពិនិត្យនៅរៀងរាល់ ៨ ឆ្នាំម្តង (ជំនួសការពិនិត្យរៀងរាល់រយៈពេលប្រមាណ ៥ ឆ្នាំ)។ ផ្អែកលើការរាយការណ៍របស់រដ្ឋ គណៈកម្មាធិការពិនិត្យស្ថានភាពសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ និងផ្តល់អនុសាសន៍អំពីវិធានការដែលរដ្ឋពាក់ព័ន្ធអនុវត្តដើម្បីធ្វើឱ្យស្ថានភាពល្អប្រសើរ។

ដើម្បីវាយតម្លៃលើការអនុវត្ត ក.អ.ស.ព.ន នៅក្នុងប្រទេស គណៈកម្មាធិការក៏អាចពិចារណាលើរបាយការណ៍ដាក់ដោយដៃគូពាក់ព័ន្ធផងដែរ ដូចជា សង្គមស៊ីវិល ស្ថាប័នផ្សេងៗទៀតរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិ ឬស្ថាប័នសិទ្ធិមនុស្សជាតិ។ ដំណើរការពិនិត្យក្នុងអំឡុងពេលនីតិវិធីរាយការណ៍របស់រដ្ឋ ធ្វើឡើងជាបីដំណាក់កាល។

ដំណាក់កាលទីមួយ ដំណាក់កាលត្រៀមក្នុងអំឡុងពេលចុងក្រុងព័ត៌មាន និងចែករំលែកព័ត៌មានជាមួយគណៈកម្មាធិការ

ដំណាក់កាលនេះអាចខុសគ្នាអាស្រ័យលើថាតើរដ្ឋភាគីស្ថិតក្រោមការពិនិត្យអនុវត្តតាមនីតិវិធីស្តង់ដារដំបូង ឬនីតិវិធីសាមញ្ញ។ ក្នុងន័យនេះ នីតិវិធីសាមញ្ញ កាត់បន្ថយបន្ទុករាយការណ៍របស់រដ្ឋភាគី ដែលត្រូវអនុវត្តចំពោះរដ្ឋភាគីទាំងអស់ រៀបរយនៃការរដ្ឋទាំងឡាយណាដែលបានជូនដំណឹងដល់គណៈកម្មាធិការនៅមុនថ្ងៃទី៣១ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៩ ដែលមានបំណងរក្សានីតិវិធីស្តង់ដារដំបូង។

ក្រោមនីតិវិធីស្តង់ដារ មានការផ្តល់ជូនគ្នាទៅវិញទៅមករវាងគណៈកម្មាធិការ និងគណៈកម្មាធិការនៅមុនកិច្ចសន្ទនាអន្តរកម្ម (ដំណាក់កាលទីពីរ) ធ្វើឡើង៖

- ១ រដ្ឋភាគីត្រូវដាក់របាយការណ៍ជូនទៅគណៈកម្មាធិការ
- ២ ផ្អែកលើរបាយការណ៍របស់រដ្ឋភាគីជាមូលដ្ឋាន គណៈកម្មាធិការអនុម័តបញ្ជីបញ្ហាដែលលើកឡើងនូវបញ្ហាចម្បងៗដែលគួរឱ្យព្រួយបារម្ភ
- ៣ រដ្ឋភាគីធ្វើការឆ្លើយតបជាលាយលក្ខណ៍អក្សរទៅនឹងបញ្ជីបញ្ហា

ក្រោមនីតិវិធីសាមញ្ញ មានឯកសារតែពីរប៉ុណ្ណោះដែលត្រូវបានផ្តល់ជូនគ្នាទៅវិញទៅមករវាងរដ្ឋភាគី និងគណៈកម្មាធិការនៅមុនកិច្ចសន្ទនាអន្តរកម្ម (ដំណាក់កាលទីពីរ) ធ្វើឡើង៖

- ១ គណៈកម្មាធិការព្រាងបញ្ជីបញ្ហាមុនរាយការណ៍
- ២ រដ្ឋភាគីឆ្លើយតបជាលាយលក្ខណ៍អក្សរចំពោះបញ្ជីបញ្ហាមុនរាយការណ៍។ ការឆ្លើយតបទាំងនេះបង្កើតបានជារបាយការណ៍របស់រដ្ឋភាគី

ដើម្បីធានាឱ្យកិច្ចសន្ទនាអន្តរកម្មទទួលបានព័ត៌មានជាក់លាក់នៅក្នុងដំណាក់កាលទីពីរ មានការលើកទឹកចិត្តដល់អង្គការសង្គមស៊ីវិលផ្តល់ព័ត៌មាន និងចូលរួមជាមួយគណៈកម្មាធិការនៅក្នុងដំណាក់កាលទីមួយ។ ខណៈពេលដែលគណៈកម្មាធិការបានអនុម័តបញ្ជីបញ្ហា ឬបញ្ជីបញ្ហាមុនរាយការណ៍ អង្គការសង្គមស៊ីវិលអាចដាក់របាយការណ៍ជាលាយលក្ខណ៍អក្សរដោយឡែកមួយផ្សេងទៀតទៅកាន់គណៈកម្មាធិការដើម្បីពិចារណាក្នុងការព្រាងបញ្ជីបញ្ហា ឬបញ្ជីបញ្ហាមុនរាយការណ៍។

អង្គការសង្គមស៊ីវិលអាចរាយការណ៍អំពីស្ថានភាពទូទៅនៃសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយនៅក្នុងប្រទេស ឬផ្តោតលើបទប្បញ្ញត្តិជាក់លាក់មួយចំនួននៃ ក.អ.ស.ព.ន ឬក៏បញ្ហាតាមវិស័យ។ ការផ្តល់ព័ត៌មានអំពីការអនុវត្តអនុសាសន៍ធ្វើឡើងបន្ទាប់ពីការពិនិត្យមុនៗ និង/ឬអំពីបញ្ហាដែលបានបញ្ចូលគ្នាចាប់តាំងពីការពិនិត្យចុងក្រោយ ដែលមានសារៈសំខាន់ខ្លាំង។

ដំណាក់កាលទីពីរ ពិនិត្យ៖ កិច្ចសន្ទនាអន្តរកម្មរវាងគណៈកម្មាធិការសិទ្ធិមនុស្ស និងតំណាងរដ្ឋភាគីនានានិងការចេញអនុសាសន៍

កិច្ចសន្ទនាអន្តរកម្មជាសាធារណៈមានរយៈពេល ៦ ម៉ោង ប្រព្រឹត្តទៅនៅទីក្រុងហ្សឺណែវ រវាងគណៈកម្មាធិការ និងតំណាងរដ្ឋ ផ្អែកលើព័ត៌មានដែលផ្តល់ដោយរដ្ឋព្រមទាំងដៃគូពាក់ព័ន្ធផ្សេងៗ។ តំណាងពីសង្គមស៊ីវិលផ្សេងៗអាចចូលរួមក្នុងនាមជាក្លែងដើម្បីសង្កេតកិច្ចសន្ទនាអន្តរកម្មនោះ។

បន្ទាប់មកគណៈកម្មាធិការព្រាង និងអនុម័តសេចក្តីសង្កេតសន្និដ្ឋានរបស់ខ្លួន ដែលមានកម្រងអនុសាសន៍ទាក់ទងនឹងការពង្រឹងការអនុវត្ត ក.អ.ស.ព.ន ឱ្យបានប្រសើរក្នុងប្រទេសស្ថិតក្រោមការពិនិត្យ និងណែនាំឱ្យមានការផ្សព្វផ្សាយអនុសាសន៍ទាំងនោះឱ្យបានទូលំទូលាយក្នុងរដ្ឋភាគីពាក់ព័ន្ធ។ ក្នុងសេចក្តីសង្កេតសន្និដ្ឋាននោះ ក៏មានបញ្ជាក់កាលបរិច្ឆេទសម្រាប់ដាក់របាយការណ៍របស់រដ្ឋភាគីសម្រាប់ការពិនិត្យនៅដំបូងបន្ទាប់ផងដែរ។

ក្នុងដំណាក់កាលទីពីរ អង្គការសង្គមស៊ីវិលអាចចូលរួមជាមួយគណៈកម្មាធិការក្នុងកម្មវិធីសន្និសីទប្រជុំផ្លូវការ និងកម្មវិធីសន្និសីទប្រជុំក្រៅផ្លូវការនៅមុនការពិនិត្យ។ កម្មវិធីសន្និសីទប្រជុំផ្លូវការ រៀបចំឡើងដោយគណៈកម្មាធិការ អនុញ្ញាតឱ្យអង្គការសង្គមស៊ីវិលធ្វើសេចក្តីថ្លែងការណ៍ផ្ទាល់មាត់រយៈពេលខ្លីទៅកាន់គណៈកម្មាធិការ លើកឡើងនូវកិច្ចការពាក់ព័ន្ធនានា និងផ្តល់បច្ចុប្បន្នភាពព័ត៌មានអំពីស្ថានភាពសិទ្ធិមនុស្សនៅក្នុងប្រទេស។ មួយផ្សេងទៀត ក្នុងកម្មវិធីសន្និសីទប្រជុំក្រៅផ្លូវការរៀបចំដោយមជ្ឈមណ្ឌលកតិកាសញ្ញាស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ ដែលអង្គការសង្គមស៊ីវិលអាចចូលរួមផ្ទាល់ជាមួយគណៈកម្មាធិការ និងឆ្លើយសំណួរផ្សេងរបស់ពួកគេ។

ដំណាក់កាលទីបី ការអនុវត្ត និងការតាមដាន

រដ្ឋភាគីមានកាតព្វកិច្ចអនុវត្តអនុសាសន៍នានារបស់គណៈកម្មាធិការឱ្យបានមុនការពិនិត្យបន្ទាប់។ ទោះបីជាអនុសាសន៍ទាំងអស់នឹងត្រូវបានអនុវត្តដោយរដ្ឋភាគីក៏ដោយ ក៏គណៈកម្មាធិការអាចកំណត់យកអនុសាសន៍ជាក់លាក់ចំនួន ៣ ដែលតម្រូវឱ្យមានការយកចិត្តទុកដាក់ក្នុងការអនុវត្តតាម ក្នុងរយៈពេលបីឆ្នាំនៃការអនុម័តរបស់គណៈកម្មាធិការ។ រដ្ឋភាគីត្រូវរាយការណ៍ត្រឡប់មកកាន់គណៈកម្មាធិការវិញ ក្រោយពីការចេញសេចក្តីសង្កេតសន្និដ្ឋានរយៈពេល ៣ ឆ្នាំ ដោយធ្វើការពន្យល់នូវសកម្មភាពដែលរដ្ឋបានអនុវត្តអនុសាសន៍ជាក់លាក់ទាំងនេះ។ គណៈកម្មាធិការតាមរយៈរបាយការណ៍តាមដាន នឹងធ្វើការវាយតម្លៃទៅលើវិធានការដែលរដ្ឋបានអនុវត្ត ព្រមទាំងធ្វើសេចក្តីសម្រេចលើវិធានការតាមដាននានា។

នៅក្នុងដំណាក់កាលទីបីនេះ អង្គការសង្គមស៊ីវិលក៏មានឱកាសចូលរួមជាមួយគណៈកម្មាធិការតាមរយៈផ្តល់ព័ត៌មានជាលាយលក្ខណ៍អក្សរអំពីការចាត់វិធានការនានារបស់រដ្ឋភាគីក្នុងការអនុវត្តអនុសាសន៍ដែលបានជ្រើសរើសក្នុងសេចក្តីសង្កេតសន្និដ្ឋានសម្រាប់នីតិវិធីតាមដាន លើកកម្ពស់ការយល់ដឹងអំពីអនុសាសន៍ដែលបានទទួលយកក្នុងចំណោមដៃគូជាតិពាក់ព័ន្ធ រៀបចំកម្មវិធីនានា ក្នុងនោះមានដូចជាកម្មវិធីប្រជុំដើម្បីពិភាក្សា និងតាមដានលើផែនការសកម្មភាពក្នុងការអនុវត្តអនុសាសន៍ដែលបានលើកឡើង អនុវត្តវិធានការតាមដានតាមគោលដៅ ដូចជា កិច្ចប្រឹងប្រែងតស៊ូមតិ និងការបកប្រែអនុសាសន៍ ផលិតឯកសារណែនាំសង្ខេប និង/ឬធ្វើបទបង្ហាញអនុសាសន៍ក្នុងទម្រង់សាមញ្ញ (តាមរយៈប្រព័ន្ធសេដ្ឋកិច្ចស្រូវ ខិត្តប័ណ្ណព័ត៌មាន ឬព្រឹត្តិបត្រព័ត៌មាន) ជាដើម។